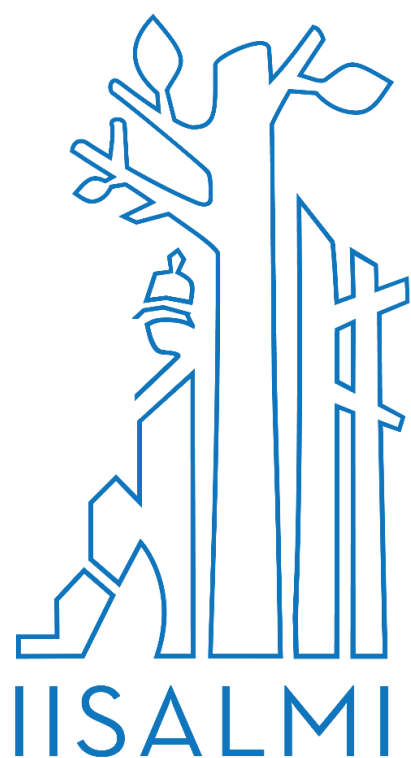

Pohjois-Savon
hyvinvointialue

Iisalmen kaupungin esiope- tuksen opiskeluhuoltosuun- nitelma

9.6.2025

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Esiopetuksen opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoolltopalvelut	5
3	Yhteisöllinen opiskeluhoollto ja sen toimintatavat	8
3.1	Opiskeluhoollon työryhmät	8
3.2	Muu yhteisöllinen työ hyvinvoinnin edistämiseksi	11
3.3	Yhteisöllisen opiskeluhoollon painopisteet	12
4	Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestäminen	13
4.1	Lapsen ohjaaminen opiskeluhoolltopalveluihin	14
4.2	Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen	15
4.3	Opiskeluhoolltokertomusten laatiminen ja säilytys	16
4.4	Lapsen sairauden vaatiman hoidon ja erityisruokavalion järjestäminen	17
5	Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	18
5.1	Lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhoolltopalvelujen osallisuus opiskeluhoolltosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamisessa	19
5.2	Esiopetuksen ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä	20
5.3	Opiskeluhoollon monialainen yhteistyö ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja lapsikohtaisten tukikeinojen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä	20
5.4	Yhteistyö esiopetuksen ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	23
5.5	Opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen lapsille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille	25
6	Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma	26
7	Opiskeluhoolltoa ohjaavat keskeisimmät lait	28
8	Liitteet	28

1 Johdanto

Lain (1040/2014) mukaan oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuotena lapsen on osallistuttava vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Esiopetukseen osallistuminen on velvoittavaa, muttei pakollista. Huoltajat voivat myös itse järjestää lapsen opetuksen niin, että esiopetukselle opetus-suunnitelman perusteissa (OPH 2010 ja 2014) asetetut tavoitteet saavutetaan. Lapsilla, jotka osallistuvat esiopetukseen, on oikeus opiskeluhuollon palveluihin.

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetuksessa. Lapsella on oikeus saada maksutta opiskeluhuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Opetustoimi, varhaiskasvatus ja hyvinvointialue toteuttavat opiskeluhuoltoa suunnitelmallisena yhteistyönä ottaen mukaan myös opiskelijat, heidän huoltajansa ja tarvittaessa muut yhteistyötahot. Pohjois-Savon hyvinvointialueen vastuulla on tuottaa opiskeluhuollon palvelut (kuraattori, psykologi, esiopetusikäisten neuvolapalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto) alueensa esikoululaisille, peruskoulujen sekä toisen asteen opiskelijoille. Hallinnollisesti opiskeluhuoltopalvelut sijoittuvat Pohjois-Savon hyvinvointialueella perhe- ja vammaispalveluiden toimialaan, perhekeskuspalveluihin. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto ovat osa perheiden terveystalveluita ja psykologi- ja kuraattoripalvelut muodostavat psykososiaalisen opiskeluhuollon kokonaisuuden. Perhekeskus on opiskeluhuollon osalta jakautunut kolmeen alueelliseen perhekeskukseen; pohjoinen, keskinen ja eteläinen. (Pohjois-Savon alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma 2023–2025.) Iisalmi kuuluu pohjoiseen alueelliseen perhekeskukseen.

Opiskeluhuollon tavoitteena Pohjois-Savossa on koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen yhteistyön mahdollisimman sujuva toimiminen sekä yhdenvertaisten ja

tasalaatuisten opiskeluhuoltopalvelujen saatavuus oppilaille ja opiskelijoille. Tämän tukemiseksi tulee hyvinvointialueella olla alueellinen yhteistyöryhmä, jonka yhtenä tehtävänä on laatia valtuustokausittainen alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma. Alueellisessa opiskeluhuoltosuunnitelmassa määritellään hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien väliset yhteistyötavat opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi, opiskeluhuoltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja periaatteet sekä toimet niiden toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. (Pohjois-Savon alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma 2023–2025.)

Alueellisella opiskeluhuollon suunnitelmalla tuetaan oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia, tuotetaan tasavertaisia ja laadukkaita palveluita sekä yhtenäistetään ja kehitetään opiskeluhuoltopalveluiden käytänteitä ja palveluprosesseja. Alueellisen opiskeluhuollon suunnitelman avulla pyritään myös toimivaan ja avoimeen yhteistyöhön hyvinvointialueen ja koulutusten järjestäjien välillä. (Pohjois-Savon alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma 2023–2025.)

Esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelman lähtökohtana on Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013). Opiskeluhuoltosuunnitelman tekemisestä määrätään Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ja tämä Iisalmen kaupungin esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma korvaa opiskeluhuoltoluvun paikallisessa esiopetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta käsitettä lapsi ja oppilaitoksesta nimitystä esiopetuksen toimipaikka. Perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto käytetään ilmaisua opiskeluhuolto.

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan opiskeluhuollon kokonaistarve ja opiskeluhuoltopalvelut. Lisäksi opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhuollon ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon käytänteet sekä yhteistyön käytännöt lasten ja huoltajien kanssa. Opiskeluhuoltosuunnitelma sisältää esiopetuksen yhteisten toimintatapojen ohjeistuksen, lisäksi yksiköt voivat halutessaan tarkentaa omia toimintatapojaan, jotka

2 Esiopetuksen opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhuollon kokonaistarvetta arvioidaan opiskeluhuollon toimijoiden kesken. Kokonaistarpeen arviointi edistää käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhoitotyöhön sekä opiskeluhuollon yhteistyöhön.

Iisalmessa opiskeluhuollon palveluiden järjestämisestä ja sen edellyttämästä työn- ja vastuunjaosta sekä palveluiden toteuttamisessa tarvittavasta yhteistyöstä vastaa Pohjois-Savon hyvinvointialue. Opiskeluhuollon palvelut kohdennetaan yksittäisiin oppilaisiin, esiopetusyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhuollon kehittämiseen ja seurantaan.

Varhaiserityiskasvatuksen kehittämistyöryhmä (VEK) kerää keväisin tiedon tulevan kauden esioppilaista ja heidän tuen tarpeistaan ja suunnittelee rakenteelliset tukitoimet esiopetusryhmiin. **Esiopetuksen opiskeluhoitoryhmä** kokoaa muiden esille tuotujen tietojen avulla opiskeluhuollon kokonaistarpeen. Tiedot kirjataan liitteenä olevaan taulukkoon (liite 1). Taulukkoon kirjataan esiopetuksen toimipaikkojen määrä, esiopetuksen lapsimäärä, toimintaympäristön erityispiirteet, ryhmäkohtaiset tukimuodot ja lapsikohtaiset tukitoimet sekä maahanmuuttotasaisten lasten lukumäärät ja osuudet. Lisäksi taulukkoon kirjataan opiskeluhuollon palveluiden tarve henkilötyövuosina. Liite arkistoidaan kaupungin asian- ja dokumenttien hallintaohjelmaan litaan. Opiskeluhuollon tarvetta seurataan pitkin vuotta varhaiserityiskasvatuksen kehittämistyöryhmässä, jossa varhaiskasvatuksen erityisopettajat tuovat tarvittaessa tiedon muutokset eri esiopetuksen toimipaikkojen tarpeissa. Tarvittaessa esiopetusryhmiin suunnataan lisäresurssia esimerkiksi erityisavustajien tukea.

Esiopetusta tarjoavat yksiköt voivat vaihdella vuosittain. Iisalmen kaupungin esiopetus kuuluu hallinnollisesti varhaiskasvatukseen.

Esiopetusta tarjotaan kaikissa yksiköissä klo 8–12. Varsinaisen esiopetuksen lisäksi suuri osa esioppilaista osallistuu täydentävään varhaiskasvatukseen, jota annetaan kaikissa esiopetuspaikoissa. Esiopetuspaikat ovat toimintaympäristöinä erilaisia ja opiskeluhuollossa huomioidaan toimintaympäristöjen erityispiirteet. Esiopetusta tarjotaan Päiväkoti Simpukassa, joka on ympärivuorokautinen päiväkoti sekä Paloisten päiväkodissa, jossa on laajennettu aukioloaika. Kirkkopuiston Montessori päiväkodissa toimitaan Montessori-pedagogiikan mukaisesti. Koulujen esiopetuksessa toimitaan tiiviissä yhteistyössä alkuopetuksen kanssa.

Iisalmessa esi- ja alkuopetuksen yhteistyö on nimeltään VIRTAToimintaa. Yhteistyö on joko kouluissa toteuttavaa joustavaa esi- ja alkuopetusta tai toimintaa, jossa erillään toimivat päiväkodin esiopetusryhmä ja koulun alkuopetus tekevät säännöllistä yhteistyötä eli toimivat yhteistoimintamallin mukaisesti.

Esiopetuksessa oleville lapsille kuuluu neuvolan terveydenhuollon palvelut ja opiskelu- huollon kuraattori- ja psykologipalvelut. Opiskelu- huollon toimijat ovat Pohjois-Savon hyvinvointialueen työntekijöitä. Varhaiskasvatuksen omista työntekijöistä varhaiskasvatuksen erityisopettajat (veo:t) ovat tärkeä linkki varhaiskasvatuksen ja opiskelu- huollon muiden toimijoiden välillä.

Psykologi tuo kouluyhteisöön psykologista asiantuntemusta toimien lapsen ja nuoren kasvun ja kehityksen, tunne-elämän vahvistamisen sekä oppimisen asiantuntijana koulussa. Psykologin tehtävä on auttaa ja tukea oppilaita mm. arvioimalla oppimiskykyä ja olemalla mukana Oppilaan tarvitseman tuen suunnittelussa ja toteutuksessa yhteistyössä oppilaitoksen, perheiden ja yhteistyötahojen kanssa. Työ on ennaltaehkäisevää ja tukea antavaa ohjausta ja neuvontaa sekä konsultaatio työtä opetushenkilöstölle. Psykologipalvelut toteutuu tällä hetkellä konsultoivan psykologin palveluina, jossa pääpaino on

lapsen monialaisessa asian käsittelyssä ja arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa. Yhteisölliseen työhön psykologi osallistuu ilmiötason tarkastelussa ja yhteisöllisten elementtien suunnittelussa. Psykologin tutkimuksia saatetaan täydentävästi toteuttaa ostopalveluna.

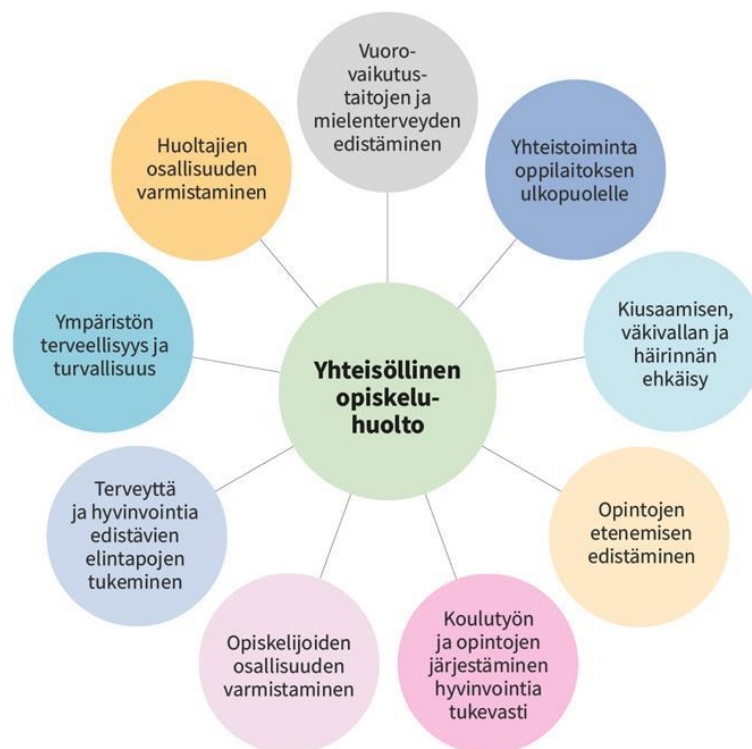
Kuraattori on kouluissa työskentelevä sosiaalialan asiantuntija. Hän auttaa lapsia ja oppilaita, joilla on vaikeuksia koulunkäynnissä tai ihmissuhteissaan tai omaan kasvuunsa ja kehitykseensä liittyviä ongelmia tai pulmatilanteita. Kuraattorin tehtäväkuvaan kuuluu koko yhteisön hyvinvoinnin ja toiminnan tukeminen sekä kotien ja koulun yhteistyön tukeminen. Esiopetuksen osalta kuraattorityö painottuu kouluun siirtymisen nivelvaiheeseen ja siihen valmistautumiseen kevätkaudella.

Terveystenhoitajan tehtäviin koulussa kuuluvat lasten ja oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä oppimisen edistäminen ja tukeminen, kasvun ja kehityksen seuraaminen, määrääikaisten ja laajojen terveystarkastusten järjestäminen ja toteuttaminen sekä tarvittaessa tarkastuksista poissjäävien tuen tarpeen selvittäminen, perheen hyvinvoinnin selvittely ja vanhempien tukeminen, lapsikohtainen yhteistyö vanhempien ja opettajien kanssa, rokotuksista huolehtiminen ja terveysneuvonta. Terveystenhoitajat tekevät lapsen yksilöllisen tarpeen mukaista yhteistyötä muiden opiskeluhoollon toimijoiden sekä esiopetuksen ulkopuolisten palvelujen kanssa. Terveystenhoitajien mitoitus vastaa lisämessä terveydenhuollon suosituksia. Esiopetusikäisten lasten tarkastukset tehdään vielä lastenneuvolan järjestämänä esiopetusvuoden aikana, muuten lakisääteiset terveystarkastukset järjestetään kouluissa kouluterveydenhoitajan toimesta.

3 Yhteisöllinen opiskeluhoolto ja sen toimintatavat

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisen opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintaa, jossa seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Esiopetuksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista.

Kuvio 2. Yhteisöllisen opiskeluhooltotyön sisältöalueita (lähde: THL)

3.1 Opiskeluhoollon työryhmät

Iisalmen kaupunki opetuksen järjestäjänä on nimennyt **opiskeluhuollon ohjausryhmän**. Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koko kaupungin opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Moniammatillista ryhmää johtaa kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja ja ryhmässä on mukana myös esiopetuksen edustus.

Esiopetuksen opiskeluhuoltoryhmään kuuluvat varhaiskasvatusjohtaja, varhaiskasvatuksen toimintayksiköiden johtajat sekä varhaiskasvatuksen opettajien edustajat eteläisen ja pohjoisen päiväkotihoidon toimintayksiköistä, yksityisestä varhaiskasvatuksesta sekä koulujen esiopetusryhmistä etelän ja pohjoisen alueelta. Lisäksi opiskeluhuoltoryhmään kuuluu varhaiskasvatuksen erityisopettajien edustus ja hyvinvointialueen opiskeluhuollon toimijoita. Muina kutsuttuina ryhmän jäseninä voivat olla huoltajat, järjestöedustajat, seurakunta, poliisi, pakolaisohjaajat sekä muut asiantuntijajäsenet tarpeen mukaan. Opiskeluhuoltoryhmää johtaa esiopetuksen toimintayksikön johtaja. Ryhmä koontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa ja sen tehtävänä on kehittää koko kaupungin osalta esiopetuksen opiskeluhuoltoa ja sen käytänteitä. Ryhmä seuraa ja arvioi opiskeluhuollon kokonaistarvetta ja palvelujen riittävyyttä sekä muuten toiminnan toteutumista. Lisäksi opiskeluhuoltoryhmä arvioi ja seuraa esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista sekä päivittää suunnitelmaa tarvittaessa. Opiskeluhuoltoryhmä määrittelee asiakaspalautteiden ja muun arviointitiedon perusteella yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämistarpeet eli painopisteet kullekin toimintakaudelle.

Yksikkökohtaiset opiskeluhuoltoryhmät vastaavat kouluissa ja päiväkodeissa esiopetuksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Kun esiopetus järjestetään koulun yhteydessä, esiopetuksen opiskeluhuoltoryhmä toimii yhdessä koulun opiskeluhuollon kanssa. Koulujen opiskeluhuoltoryhmien toiminnasta vastaa koulun rehtori. Varhaiskasvatusyksiköissä toimivien esiopetusryhmien opiskeluhuoltoryhmät kokoontuvat alueittain (etelä ja pohjoinen) ja ryhmien toiminnasta vastaavat toimintayksijöiden johtajat.

Yksikkökohtaisen opiskeluhuoltoryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Keskeistä ovat sellaiset keinot, jotka tukevat osallisuutta ja myönteistä vuorovaikutusta ja tunneilmapiiriä yksikössä. Yhteisöllisen opiskeluhuollon tärkeitä tehtäviä ovat myönteisen ryhmädynamiikan tukeminen, hyvän ryhmähengen edistäminen ja varhainen puuttuminen kielteisiin ilmiöihin kuten kiusaamiseen. Yksikkökohtaisen opiskeluhuoltoryhmän toimintaan eivät sisälly yksittäisiä lapsia koskevat asiat, vaan ne käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa yksilöllisen opiskeluhuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

Yksikkökohtaiselle esiopetuksen opiskeluhuoltoryhmälle kuuluvat mm. seuraavat tehtävät:

- voimassa oleviin opiskeluhuolto- ja kriisisuunnitelmiin tutustuminen
- kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisy ja niihin puuttumisen toimintavoista sopiminen, (kiusaamisen ehkäisyn toimintasuunnitelman laatiminen tiimeissä)
- vertaistoiminnan edistäminen ja seuranta
- yhteisöllisyyden tukeminen
- tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
- hyvinvointia lisäävän toiminnan suunnittelu
- lasten ja huoltajien osallisuuden edistäminen
- oppilaiden ja lasten hyvinvointia koskevan tiedon keruu, käsittely ja reagointi
- esiopetusympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja tarkistaminen
- yksikön opiskeluhuoltotoiminnan kehittäminen ja arviointi.

Yhteisöllisessä opiskeluhuollossa jokaisella kolmella opiskeluhuoltoryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki opiskeluhuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi ikäryhmälle

suunnattuja terveydenhoitopalveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan, kun käsiteltävä asia edellyttää. Opiskeluhoitoryhmä voi tarvittaessa kuulla myös muita asiantuntijoita.

3.2 Muu yhteisöllinen työ hyvinvoinnin edistämiseksi

Opiskeluhoitoryhmien lisäksi yhteisöllistä kehitystyötä tehdään muissa monialaisissa työryhmissä, joissa seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä edistetään mielenterveyttä, oppimista ja ehkäistään syrjäytymistä. Iisalmessa tavoitteena on sivistys-, terveys- ja sosiaalitoimialojen vahva yhteistyö ja yhteisen toiminnan kehittäminen hallinnon rajat ylittäen. Iisalmessa kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa yhteinen **yhteistyöryhmä** Iisalmen kaupungin ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen johtavien toimijoiden kanssa. Yhteistyöryhmä ylläpitää yhteistä kehitystyötä ja keskustelua hyvinvoinnin edistämisestä Iisalmen esi- ja perusopetuksessa.

Varhaiskasvatus ja esiopetus on edustettuna myös **Kohtaamisen tuki -työryhmässä (KOHTU)**, johon kuuluvat lisäksi edustajat Pohjois-Savon hyvinvointialueesta, Perheentalo -yhteistyöstä, seurakunnan lapsityöstä ja perusopetuksessa. Työryhmän tavoitteena on saada iisalmelaisten lapsiperheiden arkeen monitoimijainen työskentelymalli, mikä ohjaa lapsi- ja perhelähtöisyyteen, vahvistaa osallisuutta, yhteensovittaa palveluja sekä auttaa palvelutarpeen tunnistamisessa ja arvioinnissa. Tavoitteena on arjessa tapahtuva nopea tuki. Yhteensovittavan johtajuuden avulla kehitetään muun muassa yhteisiä menetelmiä perheiden kanssa toimimiseen.

Varhaiserityiskasvatuksen kehittämistyöryhmä (VEK) kehittää kaupungin varhaiserityiskasvatuksen käytänteitä ja linjaa tuen järjestämisen periaatteita. Työryhmään

kuuluvat varhaiskasvatuksen erityisopettajat, varhaiskasvatusjohtaja, palveluohjaaja, toimintayksiköiden johtajat ja edustaja yksityisestä varhaiskasvatuksesta.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella on käytössä **Yhdessä aika -yhteistyömalli**. Yhdessä aika on monitoimijainen yhteistyömalli, jossa eri toimijat kokoontuvat yhdessä perheen kanssa keskustelemaan perheen tilanteesta. Yhdessä ajassa keskeistä on ammatillisen asiantuntemuksen ja voimavarojen yhdistäminen lasten, nuorten ja perheiden kokonaisvaltaiseksi auttamiseksi. Yhdessä aika tarjoaa perhekeskusverkoston ammattilaisille rakenteen yhteistä työtä ja yhteisiä asiakkaita varten. Yhdessä tekemiselle tavoitellaan perheiden parasta, lisätään asiakasosallisuutta ja panostetaan varhaiseen ja ennaltaehkäisevään tukeen. Yhdessä ajalle ammattilainen kutsuu asiakasperheen suostumuksella kussakin tilanteessa kaikki tarpeelliset lapsen ja perheen kanssa toimijat.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella on laadittu yhteistyössä Ylä-Savon kuntien kanssa **Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman vuosille 2022–2025**, jonka avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä kunnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Lisäksi Iisalmen kaupunki on laatinut **hyvinvointikertomuksen vuosille 2022–2025**, joka on tiedolla johtamisen työkalu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitteluun, seurantaan, raportointiin ja arviointiin. Nämä suunnitelmat kuvaavat hyvinvoinnin tilaa, tavoitteita ja suunniteltuja toimia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

3.3 Yhteisöllisen opiskeluhuollon painopisteet

Iisalmen esiopetuksen yhteisöllisen opiskeluhuollon painopistealueet päätetään vuosittain opiskeluhoitoryhmän palaverissa. Painopistealueet kirjataan opiskeluhoitoryhmän muistioon. Toimintayksiköiden johtajat vastaavat painopistealueiden toteutuksesta.

Opiskeluhuollossa huomioidaan myös alueellisessa yhteistyöryhmässä sekä alatyöryhmissä valitut teemat opiskeluhuollon tavoitteiksi:

- hyvinvoivat opiskelijat; opiskelijoiden osallisuuden vahvistaminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
- toimivat ja laadukkaat yhteisölliset opiskeluhoitoryhmät oppilaitoksissa
- työskentelypainopisteen siirtäminen yksilötyöstä yhteisölliseen työhön
- tasavertaiset palvelut, jonka pohjan luovat yhtenäiset ohjeistukset, selkeät tehtäväkuvaukset ja toimintatavat sekä toimivat yksilökohtaisen opiskeluhuollon monialaiset asiantuntijaryhmät.
- Vuosittainen seuranta alueella ajankohtaisista ilmiöistä/teemoista vuosittaisessa hyvinvoinnin vuosiraportissa. Lisäksi koulu- ja oppilaitoskohtaisista alatyöryhmistä nostoja ajankohtaisista ilmiöistä.

4 Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan ikäryhmälle tarkoitettuja neuvolapalveluja, opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä lasta koskevaa yksilöllisen opiskeluhuollon monialaista asiantuntijaryhmää. Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa seurataan ja edistetään lapsen kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu esiopetuksessa huoltajan suostumukseen. Lapsen osallisuus ja toivomukset otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

4.1 Lapsen ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin

Kun lapsen oppimisesta tai hyvinvoinnista herää huoli, henkilöstöllä on oikeus ja velvollisuus ottaa asia puheeksi lapsen ja huoltajan kanssa. Ensin arvioidaan, onko kyseessä oppimisen ja esiopetuksen osallistumisen tuki vai opiskeluhoillon tuen tarve. Jos lapsella on oppimisen ja esiopetuksen osallistumisen tuen tarvetta, tukea voidaan antaa ryhmäkohtaisten tukimuotojen tai lapsikohtaisten tukitoimien avulla. Tarkemmin kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuen järjestelyistä voi lukea Iisalmen perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen tuen käsikirjasta: [Tuen käsikirja \(iisalmi.fi\)](https://www.iisalmi.fi/tuen-kasikirja).

Jos huoli on opiskeluhoollollinen esim. sosiaalisiin suhteisiin liittyvä, arvioidaan ensin, voidaanko tilannetta auttaa yhteisöllisen opiskeluhoillon keinoin. Mikäli lapsi tarvitsee terveydenhoitajan, lääkärin, kuraattorin tai psykologin tukea, ohjataan lapsi ja huoltaja näiden palvelujen piiriin. Joskus tarvitaan monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhoillon tuen järjestämiseksi. Lapsella on oikeus kuraattori- tai psykologipalveluihin säädetyssä määrääjassa. Palvelut on järjestettävä siten, että lapselle tarjotaan mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun joko kuraattorin tai psykologin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä. Jos asia on kiireellinen, keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Asian kiireellisyyden arvioi kuraattori tai psykologi.

Yksilökohtainen opiskeluhoito pohjautuu aina huoltajan kirjalliseen suostumukseen. Suostumuslomake löytyy Wilmasta.

4.2 Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen

Yksittäistä lasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Monialainen ryhmä kootaan aina tapauskohtaisesti ja ryhmän kokoontumisesta laaditaan opiskeluhoitokertomus. Asiantuntijaryhmä kootaan lapsen tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhoillon palvelujen järjestämiseksi.

Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmään voi tapauskohtaisesti kuulua esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, kuraattori, neuvolan terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä, psykologi ja/tai päiväkodin johtaja. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai lapsen läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää huoltajan suostumusta. Huoltajan kanssa sovitaan kirjallisesti siitä, ketkä esioppilaan asiaa käsiteltäessä ovat paikalla ja miten monialainen opiskeluhoitotyö oppilaan asiassa toteutetaan (liite 2).

Opiskeluhoitoryhmän jäsenillä sekä opettajilla on oikeus nimettömästi konsultoida tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijoita opiskeluhoollollisissa asioissa.

4.3 Opiskeluhohtokertomusten laatiminen ja säilytys

Esioppilaan koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhohtokertomus, joka on salassa pidettävä asiakirja. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, joka kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhohton järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhohtokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Opiskeluhohtokertomuksen tulee sisältää laissa määritellyt asiat.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- lapsen tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet, kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteutumisesta ja seurannasta vastaavat tahot

Jos sivulliselle annetaan opiskelukertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Iisalmessa opiskeluhoitokertomus kirjataan Wilmaan. Kirjauksen tekee pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen opettaja tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Jos lapsi siirtyy toisen opetuksen järjestäjän opetukseen, pyydetään huoltajalta suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhoollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhoollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot voidaan toimittaa salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle.

4.4 Lapsen sairauden vaatiman hoidon ja erityisruokavalion järjestäminen

Jokainen lapsi, jolla on päivittäistä hoitoa vaativa perussairaus, huomioidaan esiopetuksen arjessa niin, että hänen terveytensä ei vaarannu. Yhteistyö huoltajien kanssa on erityisen tärkeää, sillä heidän vastuullaan on lapsen kokonaisvaltaisen arjen sujuvuus. Huoltajat toimivat linkkinä erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välillä. Esiopetuksen henkilökunta voi tarvittaessa huoltajan suostumuksella konsultoida lapsen terveydenhoitajaa tai lääkäriä sairauteen liittyvistä asioista. Mahdollisesti lapsen tarvitsemaa lääkitystä varten tehdään esiopetuksessa lääkehoitosuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa. Suunnitelman laatimisen perustana on terveydenhuollossa laadittu selvitys sairaudesta ja lääkehuollosta.

Varsinaisesta ruokavaliosta poikkeavaa ruokaa voidaan tarjota joko terveydellisistä, eettisistä tai uskonnollisista syistä. Terveydenhoitaja tai lääkäri tekee tarvittaessa terveydellisistä syistä johtuvasta erityisruokavaliosta todistuksen keittiöhenkilökunnalle.

5 Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhuollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhuollossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Yhteistyön tavoitteina on, että esiopetus, muu varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevan jatkumon. Yhteistyöllä vahvistetaan esiopetuksen laatua sekä lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan yhdessä opetuksen järjestäjän johdolla.

Esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi. Yhteistyökumppaneita ovat mm. lastenneuvola, perheneuvola, lastensuojelu ja esikoissairaanhoido Kuopion yliopistollisessa sairaalassa. Lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuen sekä esiopetuksen opiskeluhuollon käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään esiopetuksen opiskeluhuoltoryhmässä, varhaiserityiskasvatuksen kehittämistyöryhmässä sekä muussa monialaisessa yhteistyössä.

Esiopetuksen henkilöstön keskinäinen yhteistyö on välttämätöntä opetuksen laadun ja esiopetusyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Sujuva yhteistyö aikuisten kesken toimii samalla esimerkkinä lapsille. Lasten yhteistyötaitojen vahvistaminen on yksi keskeisistä esiopetuksen tavoitteista. Esiopetuksessa lapsia kannustetaan ja ohjataan toimimaan

ryhmän jäsenenä ja kehittämään omia yhteistyötaitojaan. Lapsia kuullaan toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin yhteydessä heille sopivalla tavalla.

5.1 Lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen osallisuus opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisessa ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamisessa

Iisalmessa esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma laaditaan koko kaupungin yhteisessä esiopetuksen opiskeluhuoltoryhmässä. Opiskeluhuoltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä hyvinvointialueen opiskeluhuollon toimijoiden kanssa. Opiskeluhuoltosuunnitelman laadintaan ja ryhmän toimintaan pyydetään mukaan myös huoltajia.

Yksikkökohtaisten opiskeluhuoltoryhmien toimintaan huoltajat voivat osallistua koulujen yhteydessä olevien esiopetusryhmien osalta vanhempainyhdistyksen kautta. Myös päiväkodissa esiopetuksessa olevien lasten huoltajia pyydetään mukaan opiskeluhuoltoon. Lapset ja huoltajat voivat olla osallisena opiskeluhuollon kehittämisessä myös palautekyselyjen ja hyvinvointikyselyjen kautta.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon osalta yhteistyö lapsen ja huoltajien kanssa aloitetaan heti huolen herätessä ja tukea suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä heidän kanssaan. Huoltajia ja yhteistyötahoja tiedotetaan opiskeluhuollon periaatteista ja menettelytavoista erilaisilla tiedotteilla sekä muun muassa yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän tapamisissa ja vanhempainilloissa. Iisalmen esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma julkaistaan varhaiskasvatuksen nettisivuilla ja huoltajilla on mahdollisuus antaa palautetta ja ideoita opiskeluhuoltotyön kehittämiseksi.

5.2 Esiopetuksen ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Opiskeluhoolto on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ja opiskelupalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Esiopetuksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista.

Toimintayksiköiden johtajat vastaavat opiskeluhoollon lainmukaisesta toteuttamisesta esiopetusryhmissä. Samalla he huolehtivat opetuksen järjestäjän asettamien tavoitteiden ja määräyksien noudattamisesta.

Esiopetuksen opiskeluhooltoryhmä vastaa yhteistöllisen opiskeluhoollon käytänteiden perehdyttämisestä ja tiedottamisesta muulle henkilöstölle. Jokainen yksikkö sopii erikseen opiskeluhooltosuunnitelman perehdyttämisestä opetus- ja muun henkilöstön kesken sekä yhteistyötahojen ja huoltajien tiedottamisesta. Hyvinvointialueen edustus on mukana vähintään opiskeluhoollon kuntatasoisessa ohjausryhmässä.

5.3 Opiskeluhoollon monialainen yhteistyö ryhmäkohtaisten tukimuotojen ja lapsikohtaisten tukikeinojen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Lain mukaan lapsilla on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarpeen arvioinnin lähtökohtana on huoltajien ja esiopetuksen henkilöstön tekemien havaintojen yhteinen tarkastelu tai aiemmin todettu tuen tarve. Laadukas esiopetus ja ennalta suunnitellut oppimisen edellytyksiä tukevat oppimisjärjestelyt ovat ratkaisevia kehityksen ja oppimisen sekä hyvinvoinnin turvaamiseksi. Esiopetuksen toimintayksikön johtaja tai päiväkotihoidon toimintayksiköiden johtajat vastaavat oppimisen edellytyksiä tukevien oppimisjärjestelyiden suunnittelusta ja arvioinnista toimipaikka- ja ryhmäkohtaisesti.

Oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyitä voidaan kuvata jokaiselle laadittavaan lapsikohtaiseen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan. Suunnitelmassa huomioidaan lasten moninaiset tarpeet. Tavoitteet asetetaan esiopetuksen toiminnalle. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt suunnitellaan siten, että lapset pääsevät osaksi vertaisryhmän toimintaa.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot kirjataan ryhmän pedagogiseen suunnitelmaan. Opettajan antamasta tukiopetuksesta ja opetuskielen tukiopetuksesta vastaavat toimipaikan varhaiskasvatuksen opettajat. Erityisopettajan antamasta opetuksesta muun opetuksen yhteydessä vastaavat varhaiskasvatuksen erityisopettajat. Jokaiselle esiopetuksen toimipaikalle on nimetty varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja ovat opettajan antama yleinen tukiopetus, opettajan antama opetuskielen tukiopetus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Tukiopetus järjestetään esiopetusaikana. Se voi tarkoittaa esiopetusryhmän toiminnan eriyttämistä ja sitä annetaan pääsääntöisesti joustavissa pienemmissä ryhmissä lasten tuen tarpeiden mukaisesti. Ryhmän pedagogiseen suunnitelmaan kuvataan, kuinka tukiopetus ryhmässä toteutetaan. Erityisopettajat antavat konsultaatiota ja tarvittaessa samanaikais- tai yhteisopettajuutta kunkin esiopetuksen toimipaikan kanssa sovitulla tavalla.

Lapsella on oikeus saada **lapsikohtaisia tukitoimia** viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä. Lapsikohtaisia tukitoimia annetaan yksilölliseen tarpeeseen perustuen ja säännöllisesti. Lapsi voi saada useampia lapsikohtaisia tukitoimia tuen tarpeidensa mukaisesti. Lapsikohtaisten tukitoimien yhteydessä lapsella on myös oikeus saada ryhmäkohtaisia tukimuotoja.

Lapsikohtaisia tukitoimia ovat: säännöllinen erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, kokoaikainen erityisopettajan antama opetus pienryhmässä, tulkitsemispalvelut, avustajapalvelut sekä apuvälineet.

Iisalmessa ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävydestä ja lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnista, sekä suunnitelman laatimisesta, vastaa toimipaikan varhaiskasvatuksen opettaja/opettajat. Iisalmessa on käytössä lapsikohtaisen tuen arviota, suunnittelua ja toteuttamista koskeva lomake Wilmassa. Suunnitelma laaditaan yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Erityisopettaja osallistuu tuen tarpeen arviontiin ja suunnitteluun. Lapsen tuen tarvetta on mahdollista arvioida monialaisesti yksilöllistä opiskeluhuoltoa hyödyntäen huoltajien suostumuksella. Monialaista yhteistyötä on tehtävä, mikäli lapsikohtaiset tukitoimet eivät ole riittäviä tai haastava tilanne olisi riski lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Jokaiselle lapselle laadittuun lapsikohtaiseen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan lisätään täydentävässä varhaiskasvatuksessa annettava tuki.

Varhaiskasvatusjohtaja tekee päätöksen lapsikohtaisesta tuesta, joka perustuu tuesta tehtyyn arviointiin ja sen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan. Hallintolain mukaisesti lapsen ja huoltajien kuuleminen toteutetaan suullisesti lapsen tuen suunnitelma- ja arviointipalaverissa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaa tarvittavien tietojen toimittamisesta varhaiskasvatusjohtajalle hallintopäätöksen tekemiseksi.

Lapsen sairastuessa tai vaikeassa elämäntilanteessa esiopetuksen järjestäminen ja lapsen tarvitsema tuki voivat vaativat erityisjärjestelyjä. Huoltajat ilmoittavat lapsen sairauspoissaoloista sekä sopivat muista syistä johtuvista poissaoloista esiopetuksen

henkilöstön kanssa. Esiopetuksen toimipaikan henkilöstö ja opiskeluhuoltohenkilöstö tekevät lapsen sairastuttua tai muissa tukea vaativissa tilanteissa tarvittavien tahojen kanssa yhteistyötä lapsen tuen järjestämiseksi.

Lapsen vakava sairaus tai vaikea elämäntilanne edellyttää erityistä pohdintaa esiopetuksen järjestämisessä ja tarvittavan tuen suunnittelussa. **Erikoissairaanhoidossa potilaana** olevan lapsen esiopetus järjestetään ensisijaisesti lapsen omassa esiopetuksen järjestämispaikassa. Sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on kuitenkin velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle lapselle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä huomioon ottaen on mahdollista.

Hoidosta vastaavan sairaalan toimintayksikön sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle kuin sairaalassa erikoissairaanhoidossa potilaana olevalle lapselle esiopetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua. Sairaalaopetusta tulee järjestää, jos esiopetusta ei muutoin pystytä järjestämään lapsen edun mukaisesti.

Iisalmi kuuluu Kuopion yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueeseen. Sairaalaopetusta järjestetään Kuopion yliopistollisen sairaalan opetusyksiköissä. Konsultatiivinen sairaalaopetus järjestetään lapsen omassa esiopetuksen toimintayksikössä, jolloin sairaalaopetuspalvelu kohdennetaan ensisijaisesti opettajille.

5.4 Yhteistyö esiopetuksen ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Yhteistyö esiopetuksen ulkopuolisten tahojen kanssa voi olla osa esiopetuksen yhteisöllistä opiskeluhuoltotoimintaa tai yksittäistä toimijan kanssa sovittua toimintaa.

Yhteistyössä toimijoita ovat esimerkiksi kaupungin vapaa- aikatoimi, seurakunta ja eri järjestöt. Erilaisilla yhteistyön muodoilla ja hankkeilla pyritään ehkäisemään esim. syrjäytymistä ja kohdentamaan tukea lapsille ja heidän perheilleen. Lisäksi yhteistyöllä lähiympäristön toimijoiden kanssa edistetään esiopetuksen oppimisympäristöjen monipuolisuutta.

Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä perhesosiaalityön ja lastensuojelun kanssa. Esiopetuksessa sosiaalityötä edustaa koulukuraattori. Lisäksi lapsia ja heidän perheitään voidaan ohjata Pohjois-Savon hyvinvointialueen perhekeskuspalveluihin, esim. perheneuvoaan. Esiopetus tekee tarvittaessa yhteistyötä myös lasta tutkivien tai kuntouttavien terapeuttien kanssa. Terapeutit kutsutaan tarvittaessa mukaan opiskeluhuoltopalaveriin.

Erikoissairaanhoidossa olevan esiopetus järjestetään ensi sijassa oppilaan omassa esiopetusryhmässä. Sairaalan sijaintikunnalla on kuitenkin tarvittaessa velvollisuus järjestää opetusta. Tämä koskee myös avohoidossa olevan esioppilaan opetuksen järjestämistä.

Yhteistyö eri tahojen kanssa on erityisen tärkeää ns. nivelvaiheissa. Yhteistyö varhaiskasvatuspalvelujen ja esiopetuksen osalta on luontevaa, sillä ne kuuluvat molemmat varhaiskasvatuksen hallinnon alle ja varhaiskasvatuksen erityisopettajat koordinoivat yhteistyötä. Esiopetus vastaa tiedonsiirrosta lapsen siirtyessä perusopetukseen. Varhaiskasvatuksen opettaja ottaa yhteyttä lapsen tulevaan kouluun, jos lapsen kohdalla on jotain opetuksen järjestämisen ja sujuvan koulun aloituksen kannalta oleellista huomioitavaa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja ottaa yhteyttä oppilaan tulevan koulun rehtoriin, jos oppilaan koulunkäynnin tuen järjestäminen sitä vaatii. Yhteydenotto tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa. Vuosittain toukokuussa järjestetään kouluun tutustumispäivä tuleville 1. luokan oppilaille ja heidän huoltajilleen. Oppilaat tutustuvat tällöin omaan opettajaansa ja luokkakavereihinsa. Huoltajille järjestetään samaan aikaan oma ohjelma, jossa käydään läpi mm. koulun käytänteitä, terveystarkastuksen toteuttamista, opiskeluhuollon toimintamallia ja muita huoltajilta esille tulevia aiheita. Koulukohtaisesti voidaan

sopia myös muita yhteistyömuotoja. Maahanmuuttajaperheiden tukena käytetään tarvittaessa tulkkipalveluja.

5.5 Opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen lapsille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Opetuksen järjestäjällä on vastuu siitä, että oppilailla ja heidän huoltajillaan on tieto esiopetusyksikön ja lasten käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta. (Oppilas- ja opiskelija-huoltolaki, 11 §)

Esiopetuksen opiskeluhuoltoryhmä vastaa yleisellä tasolla opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottamisesta. Opiskeluhuoltoryhmä sopii tiedottamisen sisällöistä ja käytännöistä aina vuosittain. Koulun yhteydessä olevien esiopetusryhmien osalta koulun opiskeluhuoltoryhmä huolehtii opiskeluhuoltoon liittyvästä tiedottamisesta osana koulun muuta viestintää. Päiväkotien esiopetusryhmien osalta toimintayksikön johtaja vastaa tiedottamisesta. Ajantasainen ja riittävä tiedottaminen on edellytys opiskeluhuollollisen tuen saavutettavuudelle ja oppilaiden, huoltajien, opiskeluhuollossa toimivien ammattilaisten sekä muiden yhteistyötahojen osallisuudelle.

Opiskeluhuollon perustiedotteiden lähettäminen ajoittuu syyslukukauden alkuun. Lisäksi tulee olla valmius tiedottaa myös odottamattomista ja ei-toivotuista tilanteista kuten kriiseistä.

6 Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivaltaalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Lapsella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Tämä edellyttää suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista.

Esiopetuksen opiskeluhoitoryhmä vastaa siitä, että esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa. Toimintayksiköiden johtajat vastaavat siitä, että yksiköiden perehdytyskansiot ja pelastussuunnitelmat on päivitetty vuosittain ja siitä, että henkilöstö on perehtynyt suunnitelmiin. Yksikön pelastussuunnitelmaan on kirjattu, kuinka toimitaan äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Jokaisella työntekijällä on velvollisuus lukea pelastussuunnitelma säännöllisesti, jotta käytännöt ovat mahdollisen kriisin sattuessa selkeitä. Yksiköissä tehdään poistumisharjoituksia sekä sisältä ulos ja ulkoa sisällä. Yksiköissä voidaan harjoitella myös lähietsintää sen tilanteen varalta, että lapsi katoaa.

Iisalmessa on laadittu **varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kriisisuunnitelma**, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa käsitellään kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa on lisäksi sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen välisen tiedottamisen periaatteet. Kriisitilanteen sattuessa toimintayksikön johtaja tai koulujen esiopetusryhmien osalta koulun rehtori vastaa tilanteen hoitamisesta, tiedottamisesta sekä jälkipuinnista.

Kiusaamista ennaltaehkäistään tunnistamalla kiusaamista ja puuttamalla johdonmukaisesti kiusaamistilanteisiin. Esiopetuksessa huomioidaan jokaisen lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen, tuen tarve sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelu. Tärkeää on kiusaamista ehkäisevien toimien suunnittelu ja toteutus yhteistyössä lasten ja huoltajien kanssa. Yhteistyötä tehdään myös muiden lasten hyvinvointia ja turvallisuutta tukevien tahojen kanssa. Turvallisuusjohtaminen ja aikuisten yhdessä sovitut toimintatavat kiusaamistilanteiden selvittämiseksi sekä puuttumiseksi ehkäisevät kiusaamista. Jokaista lasta kohdellaan tasa-arvoisesti, yhdenvertaisesti sekä oikeudenmukaisesti ja aikuisten osaamista tulee kehittää.

Esiopetuksen henkilöstöllä, toimintayksiköiden johtajilla ja rehtorilla on velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan lapsen huoltajille. Häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta keskustellaan kaikkien osapuolten kanssa, myös huoltajat otetaan mukaan keskusteluun. Keskustelussa sovitaan mahdollisesta ohjauksesta opiskeluhoitopalveluihin. Yhteistyötä tehdään tarpeen mukaan eri viranomaisten kanssa.

Jokaisessa esiopetus- ja varhaiskasvatusryhmässä laaditaan **kiusaamisen ehkäisyn toimintasuunnitelma** lukukauden alussa yhdessä lasten kanssa, ja arviointi tehdään lukukauden päättyessä. Toimintasuunnitelmassa pohditaan lasten kanssa, mitä kiusaaminen on ja miten kiusaamiseen tulee puuttua. Toimintasuunnitelmaan kirjataan myös, miten kiusaamista ennaltaehkäistään, miten kiusaamistilanteita käsitellään lasten ja huoltajien kanssa sekä miten kiusaamistilanteita dokumentoidaan. Lisäksi yksiköissä laaditaan **tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma**, jonka tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa sekä esiopetuksessa.

7 Opiskeluhuoltoa ohjaavat keskeisimmät lait

- Hallintolaki (434/2003)
- Tietosuojalaki (1050/2018)
- Kansanterveyslaki 14§ (66/1972), laki kansanterveystoimintain muuttamisesta (626/2007)
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) 22,23,24,29 §
- Lastensuojelulaki 7 §,8 §,9 §,25 § (417/2007)
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)
- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2014)
- Perusopetuslaki 4a luku, 29 §, 31a §, 36 g §, 40 §, 41a §, 42 §, 43 § (1288/2013)
- Suomen perustuslaki 6 §, 10 §, 19 §, 22 §
- Terveystoimintalaki (1326/2010)
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja oppilasterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009)
- Pelastuslaki (379/2011)
- Varhaiskasvatuslaki (540/2018) [Varhaiskasvatuslaki 540/2018 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)
- Oppivelvollisuuslaki (1214/2021) [Oppivelvollisuuslaki](#)

8 Liitteet

Liite 1. Esiopetuksen opiskeluhuollon kokonaistarve ja opiskeluhoitopalvelut

